

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Quomodo peccet & an teneatur ad restitutionem is, qui contra iustam prohibitionem venatur, aucupatur, piscatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

modum proprium comparatur ad subditos, vt priuatus ad priuatum: vnde non minus tenetur de damno quam si esset priuatus. Si verò ad bonum publicum instructa sit, nulla æquitas patitur, vt damnum quod occasione boni publici contractum est, à paucis hominibus priuatis sustineatur; sed iusta proportione distribuendum in omnes, alioquin peccatur contra Iustitiam distributiuam: quæ sicuti præscribit bona communia certa proportione distribui in singulos; ita etiam onera & damna, quæ causa communis boni imponuntur, vel inferuntur. Sicut enim bonum quod intenditur commune est, ita etiam damnum commune esse debet. Itaque deberet huiusmodi ex causa damnum passis fieri compensatio ex bono communi. v. g. remissione tributorum vel exactio-num, vel immunitate à milite, vel simili modo. Pari ratione cum causa boni publici solum alicuius occupatur, vt conuertatur in viam publicam, vel vt in eo fiat propugnaculum; vel cum deiciuntur ædificia priuatorum, facienda est compensatio ex publico. Cum autem damnum illatum est causa proprii commodi, ex propriis compensatio facienda, vt per se notum est.

41
Limitatio.

Aduerte tamen, si damnum est modicum, & dominus loci tantum ferè commodi adferat agricolis occidendo feras, quantum damni ipso acta venandi; vel si rebus illorum consulat, sua auctoritate auertendo milites, eosque ab aliis incommodis tutando, ita vt meritò videri possint illa damna, quæ subinde ex venatione sentiunt, non curare, & condonare; non esse obligationem restituendi: quo modo fortasse aliqui locorum domini possunt excusari. hoc tamen non habet locum quando damna sunt graua. Quomodo autem damnum graue aut leue agris & fati inferatur, & quodnam tale censendum sit, optimè ex ipsis agricolis cognosci potest.

An præscriptio excuset.

Dices, Quid si ab hominum memoria sit vsurpatum, vt tota venantium turba cum equis & canibus, prout occasio tulerit, per media lata sese inferat, non curans quid damni inde resulter, nec vlla ob id fiat restitutio, maximè cum nemo querelas apud iudicem deponat? videtur enim hoc euentu habere locum præscriptio, quo tanti temporis tractu hoc ius sit à domino loci vsucaptum. Resp. Vt titulus præscriptio hinc locum habeat, debere consistere 1. De ipsa consuetudine & vsu qui memoriam hominum antecedit. 2. Non fuisse factam compensationem cum damna irrogata erant graua. 3. Quòd damno affecti non deposuerint querelas, nec mouerint litem, id non factum desperatione obtinendi iuris, aut metu maioris mali, sed omnino liberè, & animo condonandi. alioquin cum præsumptio sit in contrarium, non poterit censerì bona fides in venatoribus damna illa inferentibus. Sic Tyrannus non potest vsucapere ius imperij in populum liberum, quando solo metu illum coercet, ita vt non præsumatur liberè in illum consentire. Ratio est, quia præscriptio in huiusmodi, quæ vi præsumuntur vsurpata, non potest dare ius, nisi quatenus tanti temporis vsus & possessio parit præsumptionem liberi consensus eorum ad quos pertinet. Si tamè huiusmodi fundi essent beneficiarij, iuri feudi vel emphyteusis domino obnoxij, possent ex huiusmodi consuetudine præsumi, talem seruitutem ab initio fuisse voluntate Principis annexam; & idcirco minorem

penfionem minùsve obsequium domino ab emphyteutà vel feudatario præstari. Quis autem primo loco, quis secundo, & in subsidium hic in restitutione veniat, ex regulis generalibus colligendum. Vide infra cap. 13. Dub. 5. & sequentibus.

D V B I T A T I O IX.

Quomodo peccet, & an teneatur ad restitutionem is, qui contra iustam prohibitionem venatur, aucupatur, piscatur.

Notandum ex Couar. venationem prohiberi generatim quatuor rationibus. Primò ratione ⁴² status personæ. Ita prohibetur Clericis, & multò magis Monachis; præsertim ea venatio, quæ fit magno strepitu canum & armorum, vt patet c. 1. De Clerico venatore: quod sumpsum est ex Concil. Aurelianensi: vbi Episcopus qui crebrò talibus venationibus dat operam, iubetur suspendi tribus mensibus à communionem: presbyter vero duobus: diaconus ab officio: vnde videtur frequentatio talium venationum esse peccatum mortale. Quæ tamen venatio cum retibus, laqueis, paucisque canibus, modò rarò fiat, non est omnino prohibita Ecclesiasticis; vt notat Medina q. 12. C. de Restitut. & Silu. verbo Venatio: siue fiat causa necessitatis, siue exercitij, siue moderatè recreationis, vt notat Panorm. in illud c. 1. citatum.

Secundò, ratione temporis. Sic videri possit prohibita venatio diebus festis & ieiunij, ex cap. An putatis. d. 86. sed hoc intelligendum est quando ratione venationis ommitteretur Sacrum, vel violaretur ieiunium. alioquin absolute non est prohibita, cum non sit opus seruale, vt notat Nauar. c. 13. num. 11. quamuis in magnis festis & quibusdam ieiuniis sit valde indecora, ob nimiam animi effusionem, & corporis agitationem.

Tertiò, ratione publicæ utilitatis, ne videlicet soboles ferina extinguatur. sic prohibetur interdum venatio illis mensibus, quibus feræ sunt grauidæ, & quando sunt niues; quia tunc facillè capiuntur; & vsus certorum instrumentorum, vt bombardarum, retium tenuium, & similibus, quibus facillè magno numero concluduntur.

Quartò, ratione loci; vt si in aliquo loco à Principe statuta sit immunitas ne quis ibi venari possit, vel si locus sit alienus. His positis,

Dico Primò, Quando venatio solùm est prohibita ratione status vel temporis, ordinariè non est nisi peccatum veniale; modò scandalum absit, & periculum occisionis vel mutilationis: & animal captum non est necessariò restituendum.

Prior pars patet ex dictis; estque Medina, Siluestri, & aliorum.

Altera probatur; quia conditio personæ vel temporis non facit illum actum iniustum, aut rem obnoxiam restitutioni.

Dico Secundò, Etsi venatio prohibita sit ratione utilitatis publicæ, tamen non est peccatum mortale, nisi quando modus venandi censetur notabiliter perniciosus commodo Reip. & idcirco sub graui pœna est prohibitus; vel quando re ipsa notabile damnum bono publico inferatur (vt si sobolem ferinam notabili ex parte extingueret) animalia tamen capta non sunt in foro conscientie restituenda. Ita Couar. ad reg. Peccatum p. 2. §. 8. &

Venatio & aucupium non est opus seruale.

43
Quale peccatum.

& alij. Ratio est, quia leges in hisce casibus non prohibent ipsam acquisitionem ferarum, sed vsum venationis; vti autem venatione contra legis mandatum, non censetur notabilis iniuria vel læsio Reipub. cum iure gentium liceat occupare quæ nullius sunt. Vnde ut venator non teneatur ad restitutionem ferarum captarum; etiam si instrumentis vetitis ceperit: quia fera non sunt res Reip.

Restitutio quando necessaria.

Aduerte tamen, si quis aquas inficeret, vnde contingeret magnam vim piscium mori, vel alio modo graue damnum inferret, teneretur ad restitutionem Reipub. quæ habebat ius piscandi, quatenus censetur illud ius grauitate læsisse, & ipem lucri & oblectationis eripuisse. ipsa tamen animalia non tenentur restituere: sed solum quantum illa spes, seu ius venandi censetur valere.

Dices, Ergo semper tenebitur ad aliquam restitutionem, etiam si vnam dumtaxat vel alteram feram ceperit; nam inique priuauit Reipub. iure illius venandi, & sic censetur læsisse.

Resp. neg. consequentiam, quia illud ius venandi non censetur notabiliter læsum propter vnam atque alteram feram subtractam: quamuis enim duæ vel tres feræ sint magni momenti; ius tamen venandi respectu earum, in magno saltu est parui momenti.

Qui venatur in fundo persona priuata.

Dico Tertio, Qui venatur in alieno fundo, vel prædio, vel silua, inuito domino, non tenetur ad restitutionem eius quod cepit; peccat tamen pro ratione iniuriæ & damni illati, (si quod inferat) & tenetur ad eius compensationem. Docet hoc Couar. supra n. 4. Medina q. 12. & alij.

Prior pars probatur, quia animal siluestre non erat domini illius fundi, sed nullius: ergo transit in dominium primo occupantis. Ratio est, quia animalia non sunt fructus agrorum vel siluarum vel flumiuorum, sicuti arbores quæ solo hærent; sed alia ex alijs procreantur. Vnde sequitur, etiam si ager vel possessio talis sit vt eius fructus in venatione consistant, ipsaque venatio sit alteri elocata, non tamen ideo animalia sunt conductoris, vel vsumfructum habentis, quamdiu naturali libertate fruuntur; sed conductor & vsumfructuarius solum ius venandi in tali fundo habent, quod ius censetur ad fructus agri vel siluæ pertinere. Vide Couar. n. 9. & 11.

Fera non sunt fructus agrorum.

Altera pars probatur, quia is qui venatur in aliena possessione inuito domino, facit illi iniuriam. Dominus enim ius habet vt nemo ibi se nolente venatur, vt habemus §. Fera. Inst. de rerum diuisione. & L. Item si fundi. 9. §. Aucupiorum. 7. de vsumfructu, vbi dicitur, *Reditus aucupiorum, sicut & venationum, ad fructum agri pertinere, nec esse rationabile in agro alieno quemquam, nolente domino, aucupari.* Vnde vterius patet, si damnum aliquod inferat, teneri ad restitutionem, vt si fegetes proculcet, si sepimenta dissipet: item, si dominus illam feram venari volebat, & probabiliter erat capturus; spectanda est æstimatio illius spei. Denique si ius venandi alteri vendere vel elocare staturat, & tu crebra venatione effeceris vt parui æstimetur, quod si nullum damnum sit illatum, (vt si dominus ipse nolebat venari, nec ius illud elocare) non tenetur venator ad vllam restitutionem, etiam si inuito domino venatus sit; quia notabile damnum non irrogauit. vetatio quoque illa parum erat rationi consentanea, cum ipse eo iure vti noller.

Aduertendum autem est, eandem esse rationem extranei venantis in loco publico, atque ciuis venantis in loco priuato alterius, inuito domino: vterque enim sarcire damnum, si quod illatum fuerit, tenetur, non ipsas feras.

Dico Quarto, Qui venatur in loco publico venationi Principum vel aliarum personarum iuste assignato, peccat venialiter: & si notabile damnum inferat, mortaliter; teneturque ad compensationem damni, non autem ad restitutionem animalis capti.

44
Quim fundo Principi tributo.

Probat prior pars, nam lex illa prohibens in tali loco venationem, etiam si pœnam appositam habet, communi tamen hominum iudicio non censetur grauem inducere obligationem; quamuis ipsi domini ibi venari soleant; nam feræ sunt nullius, & siluæ sunt communes: & aliàs non est notabilis læsio. Vnde rationi consonum est vt reseruatio illa iuris venandi facta per principem, non adeo strictè accipiatur.

Dices, Si est peccatum veniale, ergo ratione grauitatis materia potest esse mortale.

Respondeo, Ipsa materia, secluso damno, ex genere suo est parua, & ita non constituit peccatum mortale, si damnum absit.

Alterà pars constat, nam ratione damni potest censeri peccatum mortale: vt si animalia capta essent magni pretij & multa; ideoque Princeps non posset tam multa capere quam aliàs solet. Item si feræ sint redditæ fugaces, vt difficillimè postea capiantur. Denique si aliqua ratione damnum sit notabile. Potest tamen venator excusari à restitutione, (vt notat Medina) quia Principes non solent talem restitutionem curare, sed sufficit illis vt deprehensi pœnam luant.

Hæc autem pœna non debet esse corporalis; vt mutilatio, vel flagellatio, (vt rectè notauit Silu. verbo Venatio. Nauarr. cap. 17. n. 121. & alij DD. communiter) sed pecuniaria; quia non censetur graue crimen, etiam si graue damnum intulerit. Vnde si sit statuta pœna corporalis, non est mandanda executioni; nisi quis valdè sæpè esset deprehensus, & minoribus pœnis non emendatus; tunc enim posset aliqua corporalis, v. g. flagellatio adhiberi.

45
Pœna quælibet.

Vltima pars, quod non teneatur ad restitutionem si arto animalis capti, patet ex dictis. Notandum est, hoc magica etiam locum habere, et si quis arte magica vel alia praua machinatione feras elicerit, & ita extra siluas ceperit: vt notat Couar. n. 14. Nam modus iste capiendi, etsi sit graue peccatum, non tamen facit vt ipsa captio sit contra Iustitiam. Quamuis iste puniri possit, sicut is, qui intra siluam venatur. Qui tamen feras extra locum suum abique vlla fraude egressas caperet, non solum ad nihil tenetur, sed neque ideo puniri debet; vt ibidem Medina & Couar. quia ipse fera cum sint nullius, iure gentium permittuntur occupari extra saltum prohibitum. Adde, Idem dicendum si quis venatur feram in saltu concluso, sed ita vasto, vt in eo difficillimè capiantur: nam in tali loco non minus fruuntur libertate naturali quam si captæ non essent. Quod Confirm. quia animalia quæ sunt in Insula duarum vel trium lætarum, naturali libertate fruuntur, & sunt priuato occupantis: ergo idem dicendum de saltu amplissimo clauso. Ita Couar. supra n. 15.

46

Salus conclusus, si vastissimus sit, non tollit feris libertatem naturalem.

Vtrum autem feræ, quæ naturali libertate fruuntur

E fruuntur

fruuntur, possint per aliquam legem ita alicui Magnati addici, vel bono publico seruari, vt non transeant in dominium capientis, dubitari potest. Verius est posse, modò legitima causa subit: vt si alia ratione non posset commodè sumptibus quibusdam necessarijs prouideri. hoc tamen raro in praxi vsu venit. Ratio est, quia lex ob iustam causam potest alios reddere inhabiles ad certæ rei dominium comparandum. Sicut enim actiones humanae subsunt legum dispositioni, adeò, vt per leges possit tibi concedi ius, vel imponi obligatio, aut etiam iniici impedimentum ad aliquas actiones obeundas: ita etiam res externa, earumque dominium & possessio, legum dispositioni subiacer; sic vt ius acquirendi, vel incapacitas, per eas irrogari possit. Hinc quidam sunt incapaces quorundam officiorum, successiones hereditariae, possessionis immobilium, &c.

DVBITATIO X.

Vtrum fera à me vulnerata, & postea ab alio capta, sit mea, an capientis.

- 47 **R**espondent communiter DD. esse capientis, & non vulnerantis. Ita Couar. ad reg. Peccatum p. 2. §. 8. n. 13, & alij, quod patet §. Illud quæsitum, Instit. de rerum diuisione. Sed hoc intelligendum est, nisi ita vulnerata sit vt percussor insequens eam certò esset capturus. Vnde tria requiruntur vt fiat percussor. Primò, vt læserit eam quantum satis ad capiendum. Secundò, vt læsam insequatur. Tertiò, vt moraliter certum sit quòd eam sit apprehensurus. Ratio est, quia tunc habet illam quòdammodò in sua potestate, censetur enim quasi capta: vnde alius non potest illum præuerrere. Secus est quando dubium erat vtrum fera esset euasura: tunc enim fit occupantis; quia adhuc videtur habere suam naturalem libertatem, vt colligitur ex L. Naturalem. §. de Acquir. rerum dominio, vbi dicitur, *ferà recepisse naturalem libertatem, quando difficilis est eius prosecutio.*

Tria requiruntur vt fera ita fiat percussor.

DVBITATIO XI.

Vtrum fera meo laqueo capta sit mea, an eius qui fortè superueniens laqueo exemit & abstulit.

- 48 **C**ouar. supra n. 13, & Nauar. cap. 17. n. 176. adiudicant illam eximenti; nisi contraria sit consuetudo in aliquo loco particulari. Idem sentiunt plerique Doctores, ob L. In laqueum. §. de acqu. rer. domin. vbi insinuat esse eximentis. Confir. quia non acquiritur dominium feræ, nisi per apprehensionem: is autem qui laqueum posuit, nondum apprehendit, ergo, &c. Hæc sententia est probabilis.

49 *Videtur eius qui laqueum posuit.*

- Verius tamen videtur, & rationi naturali magis consentaneum, vt sit eius qui laqueum posuit. Ratio est, quia hic eam apprehendit & occupauit per suum instrumentum, adempta ei libertate naturali: quæ apprehensio sufficiens videtur vt debeat illius ceteri, sicut enim manibus, ita instrumentis aliquid apprehendere possumus, & in nostram potestatem redigere. Fauet dicta L. In la-

queum, §. de acquir. dominio, vbi hic casus ponitur, & respondetur, *feram meam esse, si in potestatem deuenerit*; atqui venit in meam potestatem per meum laqueum. Vnde ad argument. contrar. sententiæ Respondeo, illam legem, si bene expendatur, videri facere à nobis. in alio sensu non puto receptam. Nemo enim est qui non putet sibi iniuriam fieri, si fera sic capta tollatur. Ad Confirm. ille apprehendit per suum instrumentum. quòd si talis apprehensio non est sufficiens ad comparandum dominium, (quod tamen probari non potest) nihilominus satis est ad comparandum ius ad rem; quò tu, exclusis alijs, possis illam apprehendere; ita vt si alius præueniat, & te impediat à consecutione illius rei, teneatur ad restitutionem. ita Molina disput. 42.

Hic tamen aduertendum est Primò, Si fera se erat extricata, potuisset ab alio occupari; quia tunc non peruenerat omnino in tuam potestatem, nec tu eam habiturus eras. Molina tamen putat tunc æstimandam spem tuam, & ab altero compensandam: quod est satis æquum.

Dices, Si auem cauea conclusam teneam, parumque absit quin erumpat, & tu superueniens eam eximas, mihi est restituenda, quia necdum effugerat: ergo similiter fera laqueo meo capta.

Respon. neg. consequentiam; quia hæc fera nondum facta est mea, cum nondum eam omnino occupauerim: illa autem auis iam antè erat mea; vnde nisi reipsa assequatur naturalem libertatem, mihi est restituenda.

Secundò, Si fera, quam ego persequor, incidat in laqueum tuum, verque habet ius occupandi tu, quia laqueo tuo capta; ego, quia mea industria incidit, nisi enim excitallem, non incidisset, itaque erit alterutrius qui prior illam occupauerit.

Tertiò, Si nasam in flumine intenderim piscibus capiendis, pisces capti mei sunt: eadem enim est ratio quæ laquei, quòd si tu, vbi plena fuerit, exemptis piscibus eam eodem loco vel alibi reponas, quòd secundo loco captum erit, tuum erit, si prior occupaueris. quia etiam meo instrumento, tamen hoc factum tua industria, qui nasam ibi tuo nomine posuisti: meum verò, si ego prior, quia meo instrumento captum. Hoc maxime equitati congruit.

Si in tuum laqueum incidam.

Nassa mea ab alio intercepta.

DVBITATIO XII.

Vtrum vena metallica auri & argenti, censeri debeant in nullius dominio, sicut fera; & fiant primò occupantis.

Notandum est, præter feras, in nullius dominio esse lapillos, gemmas, ambarum, corallium, & similia, quæ in litore maris, vel montorij, vel fluminibus inueniuntur. vnde hæc omnia fiunt primò occupantis, vt patet Instit. de rerum diuisione. §. Feræ. & §. Lapillorum. Sed difficultas est de venis metallicis.

Respon. & dico Primò, Valdè probabile esse, has in nullius dominio censeri. Sorus lib. 5. q. 3. a. 3. & alij.

Probat, quia Principes passum sibi vindicant ius effodiendi hæc metalla, & concedunt priuatis ius ea inquirendi vbilibet, etiam in agro alieno; & bonam partem sibi referuandi, compensatum.

Quæ in nullius dominio.

Metalla auri & argenti in nullius dominio.